

Безумовно, важливими для забезпечення економічної безпеки держави є інформаційно-психологічні чинники (в тому числі психологічна протидія впливам інших держав на економічну свідомість і поведінку громадян). Досить згадати нафтопровід «Одеса-Броди», витіснення продукції українських виробників не тільки зі світових ринків, Росії, але і з власного, цілеспрямоване руйнування деяких галузей економіки та ін. Інколи під прикриттям інвестицій і намірів розвивати ту чи ту економічну галузь насправді відбувається її нищення як конкурентної. Так відбулося, приміром, з Львівським автобусним заводом після того, як він перейшов до рук російських бізнесменів. На жаль, така доля в Україні спіткала десятки інших великих і малих підприємств.

Таким чином, до зовнішньо-психологічних чинники економічної безпеки держави належать: політико-психологічні; соціально-психологічні; морально-психологічні; юридично-психологічні; елітно-психологічні; етнічно-психологічні; регіонально-психологічні; пізнавально-інтелектуальні (освіта, наука, аналіз, синтез); економічна мотивація держави розвитку підприємства, продуктивності праці; управлінсько-психологічні; інформаційно-психологічні (в тому числі психологічна протидія впливам інших держав на економічну свідомість і поведінку громадян).

Дуб В.Г.

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

САНОГЕННЕ МИСЛЕННЯ ЯК УМОВА УСПІШНОГО ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Проблема особистісного та професійного розвитку студентів не втрачає своєї актуальності. Адже мова йде про молодь, яка є тим прогресивним прошарком населення від якого залежить подальший розвиток суспільства й держави загалом. Проте ситуація, яка склалась у нашій країні через окупацію Криму та війну на Сході не найкращим чином сприяє становленню студентів як особистостей та професіоналів. Складні політичні, економічні та соціальні умови дещо гальмують процес успішного

розвитку молоді. Особливо це стосується тих студентів, яких ми уже звикли називати «студенти-переселенці».

Змінивши місце проживання та місце навчання студенти-переселенці, переживаючи складні життєві ситуації, стикаються з рядом проблем: труднощі налагодження соціальних контактів; подолання мовного бар'єру; проблеми самореалізації в новому соціокультурному середовищі й інтеграції у нього; адаптація до ВНЗ; пристосування до цінностей нової спільноти; залежність від життєвих обставин, близького оточення, нарешті від самого себе (власних бажань, емоцій, переживань, страхів, стресових ситуацій, надмірної психічної напруги).

Стиль мислення, який обирають студенти переживаючи складні життєві ситуації та долаючи труднощі на шляху самореалізації може впливати на психологічний та фізіологічний стан їх організму, сприяти або перешкоджати досягненню високих цілей у житті. Тому саногенне мислення відіграє ключову роль у процесі становлення особистості студента.

Саногенне мислення є предметом дослідження зарубіжних та вітчизняних учених: Р. Бернс, К. Бютнер, Д. Джампольські, М. Джеймс, Д. Джонгвард, Е. Ле Шан, М. Раттер, З. Фрейд, К. Хорні, О. М. Александровська, А. Б. Добровіч, І. В. Дубровина, А. І. Захаров, Н. Козлов, В. Леві, В. Я. Семке, М. Тишкова. Найбільш помітною концепцією психічного і соматичного здоров'я, що оперує поняттями продуктивного мислення і поведінки, є теорія саногенного мислення Ю. М. Орлова. Л.О. Кананчук досліджує саногенну рефлексію як фактор адаптації студентів в полі етнічному середовищі ВНЗ [1].

Якість нашого життя, стосунки з оточенням, способи реагування на обставини буденного життя, професійний успіх та життєві досягнення визначаються типом нашого мислення. Від того, як ми думаємо залежить не тільки результативність діяльності та поведінки, а й ставлення до подій, а в підсумку – стан душі, світовідчуття.

Термін «саногенне мислення» відображає вирішення внутрішніх проблем (наприклад, як послабити страждання від образи, переживання невдачі і т.д.). Ю.М. Орловим представлена ідея «саногенного мислення» як особливого виду мислення, що приводить до зменшення страждання від негативних емоцій, основна функція якого полягає в конструктивній регуляції емоційних станів людини [3].

Саногенне мислення відіграє вирішальну роль у формуванні психологічного стану особистості студента. Він свідомо може керувати своїми емоційними станами, контролювати власні емоції, жити «тут і тепер», такий тип мислення сприяє розв'язанню внутрішніх проблем і формує рефлексивну здорову особистість. Воно розширює різноманіття ходів думки і звільняє думку, пропонуючи нові програми, що зменшують надмірний прояв емоцій.

Саногенне мислення наділяють такими основними рисами: 1) довільність розумових актів (свідомий характер протікання процесів у напрямку конкретної мети); 2) здатність до рефлексії та інтроспекції (відділення себе від своїх переживань і спостереження за ними) на тлі глибокого внутрішнього спокою; 3) навичка самозанурення в стан спокою і миру; 4) високий рівень розвитку зосередження та концентрації уваги на об'єктах роздумів; 5) подання до свідомості будови психічних станів, які потребують контролю; 6) високий рівень загального кругозору і внутрішньої культури особистості; 7) уміння вчасно виконувати акт припинення мислення, або виконувати стоп-реакцію в ситуаціях емоційної напруги [3].

Таким чином, саногенно мисляча особистість здатна в потенційно стресогенній ситуації швидко повертатися в стан рівноваги, не входячи в емоційний стрес. Ця здатність набувається завдяки оволодінню навичками контролю емоцій.

Оскільки найважливішою задачею розвитку юнацького віку є становлення самосвідомості і стійкого образу своєї особистості, свого «Я», то навчання саногенному мисленню забезпечить здорове формування особистості студента. Мислити саногенно в період формування особистості студента відіграє вагомий роль у ході його навчальної діяльності.

Особистісний зріст студента в ході набуття навичок саногенного мислення буде спрямований на те, щоб стати більш благополучним, ніж він був раніше, бути емоційно стійким, передбачає придбання способів поведінкового та інтелектуального захисту як від зовнішніх, так і внутрішніх небезпек. Молодій особі належить навчитися професійній та соціальній поведінці, що має забезпечити виживання в суспільстві і в природі. Саногенне мислення зменшує напруженість, внутрішній конфлікт, попереджує захворювання, зміцнює здоров'я. Таким чином, саногенне мислення є основою психосоматичного здоров'я, яке сприяє успішному становленню студента.

Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко та багато інших вітчизняних психологів виокремлюють загальні тенденції становлення особистості студента як майбутнього фахівця, формування його «Я-концепції» [4]. Вважаємо, що саногенне мислення є умовою формування позитивної «Я» концепції студента. Дослідженнями встановлено, що поведінка студентів із позитивною «Я-концепцією» є самокерованою – студент долає труднощі, володіє собою в критичних ситуаціях, адаптація його гнучка щодо змін у соціальному середовищі.

Студенти-переселенці є особливою категорією студентів вищого навчального закладу яку потребують психолого-педагогічного супроводу. Вважаємо, що одним із завдань такого супроводу є формування у студентів-переселенців навичок саногенної рефлексії як засобу досягнення саногенного мислення. Функція саногенної рефлексії полягає в розпізнаванні стереотипів мислення і програм поведінки, які запускають негативні емоції [2]. Саногенне мислення сприятиме налагодженню міжособистісних відносин студентів.

Саногенне мислення дає студентам суттєві здобутки: віру в себе, у власні сили; сприяють досягненню успіху в будь-якій справі; допомагають успішно долати перешкоди, невдачі, кризи; формують можливість більш ефективної адаптації до змін в житті; оптимізм, самовладання, доброзичливі відносини з оточуючими людьми; здоровий спосіб життя, покращення здоров'я; нову життєву позицію, девізами якої є тези: «Я можу», «Від мене залежить багато чого», «Я вірю в себе, в життя, в успіх». Усе це необхідно студентам переселенцям для успішного особистісного та професійного розвитку.

Література

1. Кананчук Л.А. Саногенная рефлексия как фактор адаптации студентов в полиэтнической среде ВУЗа : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01/ Лидия Александровна Кананчук. – М., 2010. – 160 с.
2. Крайнова Ю. Н. Саногенное мышление против негативных переживаний [Текст] / Ю. Н. Крайнова // Психология здоровья и личностного роста. – 2010. – № 4. – С. 58–74.
3. Орлов Ю.М. Оздоровляющее (саногенное) мышление / Ю.М. Орлов ; сост. А.В. Ребенок. Серия «Управление поведением». – 2-е изд. исправленное. – М. : Слайдинг, 2006. – 96 с.

4. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: навч. посіб. для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320с.

Кощинець В.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри юридичної психології*

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
В ЮРИСДИКЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ**

У психології прийняття рішення розглядається як вольовий акт формування дії, спрямованої на досягнення мети. Процес прийняття рішень засновано на переконаності діяти відповідним чином. Складність прийняття рішень може бути пов'язана зі ступенем невизначеності ситуації, що припускає настання неоднозначних наслідків – позитивних чи негативних

Прийняття рішень є завершальною фазою певного виду діяльності, зокрема, планування і психологічно найскладнішою процедурою, найголовнішим оцінювальним критерієм здібностей, умінь і навичок будь-якої особи, у тому числі і керівника.

Тому, в юрисдикційному процесі, на нашу думку слід розглядати наступні види рішень:

- управлінські рішення;
- процесуальні рішення.

Щодо першої групи рішень, слід зазначити, що незалежно від схеми управлінської діяльності, ступеня її деталізації, домінування конкретних стадій управління центральною ланкою є ухвалення рішень. Від їх зумовленості значною мірою залежать результати діяльності організації.

Прийняття управлінського рішення – вольовий акт формування послідовності дій, результатом яких є досягнення конкретної цілі на основі перетворення вихідної інформації.

Ухвалення управлінського рішення відбувається в умовах двох видів відносин:

- 1) керівництво-підлеглість (керівник приймає рішення одноосібно);